

Бойван О. С.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Ковтун О. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті висвітлено проблематику гендеру як важливої характеристики індивідуальності людини саме із погляду на граматику англійської мови. Належність до певного роду значно впливає на життя будь-якого представника людства із моменту народження. Сучасні лінгвістичні дослідження висвітлюють різноманітні аспекти такого явища, як гендер або рід. Метою цього наукового дослідження є теоретичне вивчення та аналіз граматичної категорії роду у сучасній англійській мові, базуючись на практично-теоретичних наукових публікаціях. Результати наукового дослідження окреслилися після аналізу наукових праць різних дослідників, коли було з'ясовано, що гендерна лінгвістика оперує поняттям «гендерна асиметрія», але соціокультурний досвід – це поняття, для котрого характерна різнобічна флексія, тому така ситуація мінлива і відповідає вимогам часу та людських переконань.

У сучасній англійській мові граматична категорія роду визначається протиставленням аналітичних форм неаналітичним, хоча це протиставлення вельми умовне, як і виділення опозиції за ознакою роду. Мовні форми, що передають значення чоловічого і жіночого роду, у світі гендерної лінгвістики реалізуються як лінгвістичні ресурси конструювання гендеру у соціальній практиці. Розподіл іменників на чоловічий, жіночий і середній роди спирається на природну класифікацію об'єктів світу за принципом наявності або відсутності статі. Традиційно розрізняються граматична система роду (grammatical gender) і природна система (natural gender). У граматичних системах для позначення роду використовуються закінчення. Флексії припускають наявність відмін для іменників, прикметників, займенників та артиклів, а також систему узгодження залежно від роду іменника. Встановлено, що традиційно категорія роду вважається граматичною категорією, але формується за допомогою морфологічних, лексичних і граматичних засобів. Класифікувати окремо всі ці засоби вираження категорії роду є неможливим, оскільки вони знаходяться у певному взаємозв'язку.

Ключові слова: гендер, граматична система роду, гендерний підхід, соціокультурний досвід, класифікація.

Постановка проблеми. Гендерні моделі поведінки людини формуються під час соціалізації; цінності та уявлення щодо ролі жінки і чоловіка у суспільстві відображаються у цільових потоках інформації. Те, яким чином трактуються соціальні ролі чоловіків і жінок, дуже впливає на їхній суспільний статус і, крім цього, закладає установки, переконання і стереотипи поведінки.

Століттями у людей склалися стереотипні уявлення про моделі поведінки чоловіка і жінки, на які донині орієнтуються представники певної статі незалежно від їхніх індивідуальних особливостей і віку. Тому сучасна гендерна лінгвістика приділяє певну увагу вивченню гендерної проблематики. Одним із важливих напрямів таких досліджень може стати вивчення категорії роду, адже саме ця граматична категорія найближче пов'язана із гендерною номінацією осіб.

У сучасній англійській мові граматична категорія роду визначається протиставленням аналітичних форм неаналітичним, хоча це протиставлення є умовним, як і виділення опозиції за ознакою роду. Мовні форми, що передають значення чоловічого і жіночого роду, у світі гендерної лінгвістики реалізуються як лінгвістичні ресурси конструювання гендеру у соціальній практиці. Розподіл іменників на чоловічий, жіночий і середній роди спирається на природну класифікацію об'єктів світу за принципом наявності або відсутності статі. Розширення родових класів здійснюється за рахунок уведення до них іменників, що позначають живі та неживі об'єкти.

Гендер не є суто лінгвістичною категорією, його вияви різноманітні, але повноцінний зміст його може розкритися через аналіз структури мови. Вартим уваги є також співвідношення граматичного (суто лінгвістичного) та соціального

у категорії гендера, що трактується як найзагальніше визначення, що є результатом абстрагування від предмета і його характерних властивостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Загальні питання гендеру на філософському і культурологічному рівнях досліджено у роботах А. Баллу, Дж. Батлера, Я. Бондарчука, Г. Брандта, О. Вороніна, Ю. Галустяна, Дж. Дейтса, Д. Жданова, Дж. Копитофф, Дж. Корбетт, А. Курзан, Л. Уестбрука, К. Шильта, А. Шлегель та інших.

Проблема роду як лінгвістичної категорії в англійській мові вивчалася у працях таких науковців, як М. Антонович, М. Блох, М. Ібрагім, Р. Короленко, А. Мартинюк, І. Серова, О. Смирницький, О. Тімко, О. Федорова, Ч. Хоккет, Т. Шварненгер та інші.

Із цих та інших досліджень можна визначити, що гендерна лінгвістика оперує поняттям «гендерна асиметрія». Більшість із них наголошують на андроцентризмі, під яким розуміють наявність у мові гендерної асиметрії на користь чоловіків. Гендерну асиметрію, або мовний сексизм розуміють як орієнтацію мови на чоловічу картину світу. Антропоцентричний поворот у розвитку лінгвістичної науки детермінував переорієнтацію вектора мовного розвитку у бік симетричного уявлення гендеру, іноді на шкоду природному розвитку мови. Зміна сфер соціокультурного досвіду в англійських країнах супроводжувалася відмовою від традиційних уявлень про мужність і жіночність, формуванням нових цінностей і норм, що супроводжувалося мовними змінами, переважно зачіпаючи категорію роду.

Водночас граматична категорія роду в аспекті сучасної англійської мови ще не досить досліджена, що зумовлює актуальність і доцільність обраної теми наукового дослідження. Метою наукового дослідження є теоретичне вивчення та аналіз граматичної категорії роду у сучасній англійській мові.

Мета дослідження – визначення і висвітлення проблематики граматичної категорії роду у сучасній англійській мові.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать різноманітні дослідження, гендерний підхід у лінгвістиці заснований на ідеї про те, що важливими є не біологічні розходження між чоловіками і жінками, а саме культурно-соціальний статус, продиктований суспільством і його нормами. Основою гендерних досліджень стало виявлення відмінностей у статусах, ролях та інших аспектах життя чоло-

віків і жінок та, головне, аналіз феноменів влади і домінування, утверджених у суспільстві через гендерні ролі та відносини. Теорія гендеру дозволяє по-новому інтерпретувати і художні тексти, де наочно і глибоко втілюються чоловічий і жіночий погляди на світ (гендерна картина світу), на взаємини статей, а також висвітлити проблему жіночої творчості, яка і донині вважається значущою, знаходячи нові перспективи через успіхи гендерології.

Одними із найконкретніших проявів гендерної бінарності та одними із найстійкіших до змін є слова, які ми використовуємо під час розмови про гендер і гендерну ідентичність. Кожна людина може обрати мову, яка відповідає розумінню своєї гендерної ідентичності та її вираженню. За словами А. Баллу, “If you care enough about someone to talk about them, then you care enough to use their pronouns” [12].

Ми проаналізуємо визначення, якими будемо послуговуватись у нашій роботі. Гендер – це соціальна конструкція, що передбачає «інтеракційний процес розроблення гендерних ідентичностей, який, як передбачається, відображає і, природно, походить від біологічних ознак» [18]. Американська психологічна асоціація визначає біологічну стать як хромосомні, гормональні та анатомічні характеристики, що класифікуються як чоловічі, жіночі або міжстатеві (інтерсексуальні). Поняття «гендер» та «біологічна стать» часто неправильно використовуються та недоцільно взаємно замінюються. Гендерна ідентичність – це «внутрішня концепція людини щодо гендерних категорій» [13, с. 424].

Відповідно до лінгвістичної традиції граматичний рід пов'язаний із розподілом іменників на класи. Згідно із зауваженням Ч. Хоккет, «всі іменники співвідносяться із певним родом, існує лише кілька слів, які належать відразу деяким класам» [16, с.231]. Граматичний рід є категорією, що класифікує іменники. Він виступає анафоричною категорією для займенників третьої особи однини, словозміною – для інших частин мови. Ця категорія є характерною рисою для індоєвропейських мов. Якщо в українській мові граматична категорія роду присутня явно, то в англійській мові родова субкатегоризація існує настільки, наскільки завжди є можливою субституція іменника займенником третьої особи однини (займенниковий рід). Більшість індоєвропейських мов містить два або три класи іменників. У латині було три роди: жіночий (feminine), чоловічий (masculine) і середній (neuter).

Е. Курзан зазначає, що носії західноєвропейських мов мають дуже обмежене уявлення про

категоризацію іменників у межах систем лінгвістичного роду, оскільки вони орієнтовані на індоєвропейські мови, де граматичні розряди більш-менш відображають уявлення про поле живих істот або про відсутність такого [15, с.13]. Традиційно розрізняються граматична система роду (grammatical gender) і природна система (natural gender). У граматичних системах для позначення роду використовуються закінчення. Флексії припускають наявність відмін для іменників, прикметників, займенників, артиклів, а також систему узгодження залежно від роду іменника. У системі природного роду лінгвістичний рід залежить від біологічної статі референта і проявляється лише у відповідних формах займенників. Обидві системи не ідеальні та суперечливі, проте обидві використовуються в європейських мовах.

Одним із припущень щодо виникнення граматичної системи роду є теорія про те, що людині властиве прагнення до персоніфікації усіх навколишніх предметів та явищ, їхнє часткове отождивлення із собою. Версія про те, що лінгвістична категорія роду походить від концептуальних структур статі, була популярна на початку століття. Такі припущення висловлюються і нині. Яким би абсурдним не було приписування статі неживому предмету, наприклад каменю, цілком можливо, що у системі прамови існували якісь вихідні аргументи, логічні в анімістичній картині світу, забуті і втрачені. Просто нині ці аргументи не є очевидними.

Відповідно до цієї думки вихідною причиною, що зумовила появу категорії роду, послужило те, що на якійсь стадії розвитку мови сталася екстраполяція природного роду у сферу мови. Романтичній теорії уособлення М. Ібрахім протиставляє факти фонетичних змін, морфологічні та синтаксичні закономірності, лінгвістичну аналогію [17, с. 50]. М. Ібрахім стверджує, що походження категорії роду у мові пов'язане скоріше із лінгвістичними, ніж із екстралінгвістичними факторами. Його думка пов'язана із теорією, згідно з якою походження роду спричинене тим, що примітивні говори чоловіків і жінок розрізнялися закінченнями.

Дж. Корбетт визначає систему природного роду, виходячи із того факту, що рід у ній може приписуватися на основі значення іменника без урахування форми слова [14, с. 9). У системах природного типу класифікація іменників на базі тричленної опозиції masculine – feminine – neuter відбувається з опорою на природні екстралінгвістичні протиставлення human / nonhuman та male human / female human. Тому, на перший погляд,

семантичні родові системи логічні і передбачувані. Якщо термін «природний рід» пов'язаний із семантичним типом, то граматична система роду постає у такому випадку як формальний тип, хоча по суті обидві системи носять змішаний характер.

Дослідник М. Блох зауважує, що категорія роду іменників в англійській мові виражається через обов'язкове співвідношення іменників із займенниками третьої особи однини, які виступають специфічними родовими класифікаторами іменників [1]. Вища опозиція характерна для всієї множини іменників, поділяючи їх на назви осіб (person nouns) та неосіб (non-person nouns). Нижнє протиставлення відбувається у множині іменників-назв істот, поділяючи їх на іменники чоловічого (masculine) і жіночого (feminine) роду. Внаслідок подвійного опозиційного зв'язку виникає особлива трьохродова система, дещо хибно представлена традиційною термінологією: нейтральний рід (neuter, тобто non-person), чоловічий рід (masculine, тобто masculine person), жіночий рід (feminine, тобто feminine person).

Велика кількість іменників-осіб англійської мови можуть одночасно належати до чоловічого і жіночого роду завдяки іменниково-займенниковим відношенням. Сюди належать такі терміни, як *person, parent, friend, doctor, cousin, president* та інші. Здатність виражати обидва роди робить родовий розподіл іменників змінною категорією. У множині родовий розподіл іменників англійської мови зазвичай нейтралізується у кожному конкретному висловлюванні, хоча рід і встановлюється опосередковано через співвідношення з одністю іменника [1].

Ч. Хоккет зазначає, що категорію роду в англійській мові можна визнати, лише відмовившись від вимоги взаємного неперетинання родових класів або визнавши сім родів замість традиційно визнаних трьох. Сім родів визначено науковцем на основі співставлення іменників із займенниками [16].

Ч. Хоккет виділяє такі роди іменників англійської мови:

- 1) *he*, наприклад *John, boy, man*;
- 2) *she*, наприклад *Mary, girl, woman*;
- 3) *it*, наприклад *road, street, paper*;
- 4) *he, she*, наприклад *citizen, dean, doctor*;
- 5) *he, it*, наприклад *Billy-goat, ram, drake*;
- 6) *she, it* наприклад *boat, car, ship*;
- 7) *he, she, it*, наприклад *baby, cat, robin* [16].

Дослідження Т. Свартенген щодо граматичної категорії роду [19] дозволило їй зробити висновок, що існує три категорії об'єктів, які позначаються *she*:

– конкретні предмети, створені чоловіком (машини, індустриальні виробництва, будинки, мотори, грошові підприємства, дороги);

– субстантивовані дії, наприклад *whooping her up*;
– природні об'єкти, не порушені діяльністю людини.

У цьому випадку *she* не є маркером роду, а скоріше персоніфікацією, пов'язаною із позитивним емоційним ставленням. Співвіднесення із чоловічим родом може сигналізувати про негативний підхід, про репрезентацію предмета мовлення як чогось величезного і неприємного. Однак ці конотації не універсальні і сильно залежать від мовного та культурного контексту.

У межах гендерної лінгвістики виділяють два мовних процеси, перший із яких отримав назву «специфікація» (*gender-specification*) або «фемінізація» (*feminisation*) [8]. Специфікація служить для репрезентації у мові «непрозорої» жіночої статі «шляхом послідовного і симетричного маркування статі» [3, с.46]. В англійській мові цей процес демонструє вживання у мові лексико-граматичних пар *he* чи *she*, *actors* чи *actresses*, хоча із погляду на морфологію фемінітиви менш характерні для англійської мови на відміну від української, адже «фемінізація більш характерна для флективних мов» [5, с. 146].

Другий мовний процес називають нейтралізацією (*genderneutralization*). Саме це лінгвістичне явище стало основним мовним засобом гендерної політкоректності. Як зазначає А. Вандишева, «прагнення нейтралізувати мову стосовно гендеру призвело до виникнення політкоректного дискурсу. Усні та письмові тексти, створені відповідно до настанов політкоректності та багаті на політкоректні одиниці, представляють значну складність для міжмовної передачі» [2, с. 47]. Зокрема, представники політкоректності наголошують на необхідності усунення назви осіб жіночої статі за професією та доводять, що подібні номінації неприпустимі як такі, що порушують морально-етичні та естетичні норми. Прихильники політкоректності критикували використання чоловічого роду під час найменування жінок за професійною ознакою. У традиційній лінгвістиці це правило номінації прийнято, у цьому випадку форма чоловічого роду вважається нейтральною, узагальненою [7]. Однак результати лінгвістичних експериментів демонструють, що ця форма не є нейтральною і сприймається як принизлива та образлива, особливо жінками [4]. Це додатково підкреслюється тим, що традиційно гендерно маркуються переважно тільки ті «жіночі» профе-

сії, які традиційно мають невисокий статус і престиж, як то *maid*, *sweeperwoman*.

Досліджувати окремо морфологічні, лексичні і граматичні засоби вираження категорії роду видається неможливим, адже всі ці категорії знаходяться у певному взаємозв'язку. Зокрема О. Смирницький [9] та інші дослідники припускають лексичну, а не граматичну природу категорії роду. Водночас сумніви щодо того, що рід є цілком лексичною категорією, викликає, наприклад, велика кількість пар іменників на кшталт *actor – actress*, *poet – poetess*, *widow – widower*, які, на перший погляд, мають морфологічні маркери як чітко виражені граматичні ознаки категорії роду. Натомість М. Антонович вважає морфемами *he-*, *-ess*, *-er*; *she-* (*manager – manageress*., *bull – cow*, *he-goat – she-goat*) суто лексичними словоутворюючими засобами [11].

О. Смирницький пояснює той факт, що слово *actor* відноситься до чоловічого, а *actress* – до жіночого роду тим, що це відповідає реальним екстралінгвістичним фактам, а не є наслідком будь-яких інших формальних граматичних особливостей цих слів [9].

Основним мовним рівнем репрезентації гендеру є лексичний рівень, оскільки, як зазначає Л. Марчук, саме лексичний напрямок деталізовано окреслює смислові параметри мовної картини світу [6, с. 222]. Найбільший потенціал для вираження гендеру мають іменникові та займенникові засоби, завдяки їхній здатності виражати одночасно такі категорії, як «особа» та «істота» [10, с. 274]. Особливим чином це відображається на іменниках та іменникових сполученнях, які є назвами осіб у сучасній англійській мові. Як зауважує О. Федорова, ядром тут виступають одиниці лексичного рівня *woman* і *man*, які найбільш узагальнено та абстраговано виражають ознаки гендеру [10, с. 274]. Відповідно до цих ядер дослідниця виділяє лексико-семантичні групи фемінінності та маскулінності.

Окрім того, існує значна кількість лексем, маркованих імпліцитно на кшталт *king*, *mother*, *son*, *queen*, які переважно наповнюють такі лексико-семантичні групи:

- назви осіб за професією, родом діяльності;
- назви осіб за етнічною чи національною ознаками;
- назви осіб за шлюбною ознакою;
- назви осіб за релігійною приналежністю і віросповіданням;
- назви осіб за територією проживання;
- назви осіб за посадою, рангом, належністю до політичних груп, партій;

– назви осіб за характером стосунків із особами протилежної статі тощо.

Висновки і пропозиції. Як ми бачимо, значна кількість проаналізованих досліджень, присвячених сучасній англійській гендерній проблемі, свідчить про те, що гендер залежить від контексту і ставлення доповідачів, які значно впливають на цю проблематику, що визначається соціальними концепціями. Користувачі англійської мови розрізняють чоловіків і жінок. Відмінності між чоловічим та жіночим у їхній культурі відображаються на різницях, які вони роблять між чоловічим і жіночим через їхню мову, якщо гендерна система є семантичною. Подібно до статі у суспільстві стаття в англійській мові є сукупністю побудованих категорій, межі яких змінюватимуться із часом, що відображає еволюцію уявлень про стаття.

Хоча досліджувані різновиди і методології не могли бути різними, ці дослідження дійшли до дуже подібних висновків. У повсякденній і невимушеній розмовній англійській мові в усьому світі займенник «вибір» під час звернення до неживого іменника та за бажання передати екстралінгвістичну інформацію – це форма займенника жіночого роду *she*. Більше того, ця позалінгвістична інформація була визначена як така, що означає якусь емоційну участь, позитивну чи негативну.

На відміну від цього, займенник позначає непричетність або просто незацікавленість – це займенник середнього роду, який зарезервовано у припису граматики для неживих референтів.

У межах гендерної лінгвістики виділяють два мовних процеси, перший із яких отримав назву «специфікація» або «фемінізація». Специфікація служить для репрезентації у мові «непрозорої» жіночої статі шляхом послідовного і симетричного маркування статі. «Нейтралізація» стає основним мовним засобом гендерної політкоректності для того, щоб не порушувати морально-етичні та естетичні норми. Традиційно категорія роду вважається граматичною категорією, але формується за допомогою морфологічних, лексичних і граматичних засобів. Класифікувати окремо всі ці засоби вираження категорії роду видається неможливим, адже всі вони знаходяться у певному взаємозв'язку. Рід класифікує іменники та виступає анафоричною категорією для займенників третьої особи однини, словозміною – для інших частин мови.

Перспективою подальших досліджень ми вбачаємо продовження аналізу різновидів функціонування гендерної категорії роду в аспекті гендерної лінгвістики, але вже конкретно на матеріалі періодики, оскільки сучасні лінгвістичні дослідження висвітлюють різноманітні аспекти явища гендеру.

Список літератури:

1. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка. Москва: Высшая школа, 2000. 380 с.
2. Вандышева А.Н. Гендерно ориентированная лексика в языковой картине мира. Дисс. 1999. 183 с.
3. Вильданова Г.А. Гендерный аспект эвфемизации (на материале английского языка). Дисс. Бирск, 2008. 194 с.
4. Воронина О.А. Гендер. Словарь гендерных терминов. Москва:
5. Короленко Р.А. Когнитивно-культурологический анализ категории рода в современном английском языке. Дисс. Красноярск, 2004. 171 с.
6. Марчук Л. М. Функціонально-семантичний аспект градації в українській мові. Кам.-Подільський: Аксіома, 2007. 303 с.
7. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике. Москва: Книга по требованию, 2012.
8. Серова И.Г. Категория рода в языке: на перекрестке лингвистической, естественной и культурной категоризации. *Вестник Тамбовского государственного технического университета*. 2005. Т. 11, № 3. С. 833-840.
9. Смирницкий А. И. Морфология английского языка. Москва: ИЛНИЯ, 1959. 432 с.
10. Федорова О. Гендерно-ненейтральні експліцитно марковані назви осіб у структурі функціонально-семантичного поля статі сучасної англійської мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Сучасні тенденції розвитку мов*. 2011. Вип. 5. № 9. С. 270-274.
11. Antonovych M. *Theoretical English Grammar*. Івано-Франківськ: Прикарпатський університет, 1996. 103 с.
12. Ballou A. 7 tired phrases that marginalize trans people and what to us instead. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://everydayfeminism.com/2015/02/phrases-marginalizetrans-people/>.
13. Catalano C., Shlasko D. *Transgender oppression: Introduction. Readings for diversity and social justice*. New York, Routledge, 2010. P. 423-429.
14. Corbett G.G. *Gender*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1991.
15. Curzan, A. *Gender Shifts in the History of English*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
16. Hockett Ch. *A course in Modern Linguistics*. N.Y.: The Macmillan Company, 1958. 233 p.
17. Ibrahim M. H. *Grammatical Gender: Its Origin and Development*. The Hague: Mouton and Co., 1973.

18. Schilt K., Westbrook L. Doing gender, doing heteronormativity “Gender normals,” transgender people, and the social maintenance of heterosexuality. *Gender Society*. 2009. No 23(4). P. 440–464.

19. Swartengen T.H. The Use of Feminine Gender for Inanimate Things in American Colloquial Speech. *Moderna Sprak*. 1954. P. 261-292.

**Boivan O. S., Kovtun O. V. INVESTIGATION OF THE THEORETICAL ASPECTS
IN THE GRAMMATICAL CATEGORY OF GENDER IN THE ENGLISH LANGUAGE**

The article highlights the issue of gender as an important characteristic of human personality, precisely in terms of the English grammar. The fact of belonging to a certain sex has a huge impact on the lives of any member of human society from his birth. Modern linguistic research covers various aspects of such a phenomenon as gender. The purpose of our scientific research is a theoretical study and analysis of the grammatical category of the gender in modern English. The results of the given scientific research were outlined after analyzing the scientific works of various researchers, and it was concluded that gender linguistics operates with the concept of gender asymmetry, but sociocultural experience is a concept characterized by versatile inflection, so this situation is changeable and meets the requirements of time and human beliefs. The way in which the social roles of men and women are interpreted greatly influences their social status and, in addition, establishes attitudes, beliefs and stereotypes of behavior.

In the modern English language, the grammatical category of gender is determined by the opposition of analytical forms to non-analytical, although this opposition is very conditional, as well as the allocation of opposition on the basis of gender. Linguistic forms that convey the meaning of masculine and feminine in the world of gender linguistics are realized as linguistic resources for constructing gender in social practice. The division of nouns into masculine, feminine and neuter genders is based on the natural classification of objects in the world according to the principle of presence or absence of sex. Traditionally, there is grammatical system of gender (grammatical gender) and natural system (natural gender). In grammatical systems, endings are used to denote a sex. Inflections assume the presence of differences for nouns, adjectives, pronouns and articles and a system of coordination depending on the kind of noun. It was concluded that traditionally the category of gender is considered to be a grammatical category, but is formed by morphological, lexical and grammatical means. It is impossible to classify all these means of expression of the gender category separately, because they are in a certain relationship. The gender classifies nouns.

Key words: gender, grammatical system of gender, gender approach, sociocultural experience, classification.